

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญที่มาของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญประเภทหนึ่งของไทยและมีการเติบโตขึ้นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ดังจะเห็นจากการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการลงทุนทุกด้าน สิ่งอำนวยความสะดวก พร้อมกันนั้นในระยะหลังการท่องเที่ยวได้มีการจัดการที่เป็นระบบมากขึ้น และพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อันเป็นผลจากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยี การคมนาคม และ โทรคมนาคม

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง เพราะมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความงดงาม และมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นอยู่มากมาย กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวชมความงดงามตามธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเหล่านั้นเพิ่มมากขึ้นทุกปี ดังจะเห็นได้จาก สถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้สรุปสถิติของนักท่องเที่ยวไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2548 มีนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 13.80 ล้านคน และเพิ่มขึ้นเป็น 14.80 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2549 (กองสถิติและวิจัย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549)

รัฐบาลเล็งเห็นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวมาโดยตลอด ทั้งในด้านการสนับสนุนและส่งเสริมให้จัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ตลอดจนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนตระหนักใน ความสำคัญของอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และร่วมมือกันพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนถาวร

ทิศทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ถึง ฉบับที่ 9 มีวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในลักษณะ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ กล่าวคือ มุ่งเน้นไปที่การ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายตัวของรายได้ประชาชาติเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการจ้าง งาน การสร้างรายได้และการถ่ายทอดความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ส่วนวัตถุประสงค์รองลงมาของการ พัฒนาการท่องเที่ยวเป็นวัตถุประสงค์ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยมุ่งหวังที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และ โบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ (กองแผนงาน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , 2549)

ความเปลี่ยนแปลงในแนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และแนวโน้มของการท่องเที่ยวในอนาคตส่งผลให้ ทิศทางในการพัฒนาและนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐเปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ อารยธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น มีการรณรงค์และส่งเสริมให้อนุรักษ์สิ่งดีงามของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการเล่นพื้นบ้าน และการพัฒนาบูรณะทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน และโบราณวัตถุที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีความพร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นทางเลือกให้แก่ นักท่องเที่ยวที่จะ ไปเที่ยวชมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อศึกษาหาความรู้ เป็นการรองรับแนวโน้มของการท่องเที่ยวในอนาคตที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นโยบายและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ , 2537)

การส่งเสริมและผลักดันให้เกิดชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยว กำลังเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่ในขณะนี้ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงกลุ่มหรือองค์กรชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ (กองพัฒนาสังคมเศรษฐกิจกรมพัฒนาชุมชน , 2541) เนื่องจากเห็นว่าการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน และเกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวในแนวชุมชน เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นในหลายที่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย และพื้นที่ที่ผู้ศึกษาได้หยิบยกขึ้นมาเป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก อำเภอ ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นวิถีชีวิตวิถีประจำวันของชาวดำเนินสะดวก ที่มีปรากฏมานานกว่า 100 ปี แล้ว และยังเป็นภาพลักษณ์หนึ่งของการท่องเที่ยว ในประเทศไทยที่สะท้อนวิถีชีวิตของความเป็นไทยโดยตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตั้งอยู่ที่ คลองดำเนินสะดวกเชื่อมระหว่างแม่น้ำแม่กลองและแม่น้ำท่าจีน ระยะทาง 32 กม. เป็นเส้นเลือดของคนหลายอำเภอ คือ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร อำเภอดำเนินสะดวกจังหวัดราชบุรี และอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยรัชกาลที่ 4 ดำริให้ขุดปี พ.ศ. 2409 และเสด็จมาปี พ.ศ. 2411 จากการคมนาคมให้เกิดความสะดวก โดยใช้แรงงานจากชาวจีน ประกอบเป็นคลองกลุ่มอุดมสมบูรณ์ แล่นนี้จึงเป็นย่านเกษตรกรรม เป็นชุมชนชาวสวนกระจายอยู่ตลอดลำคลอง เป็นแหล่งผลิต พืชผลเกษตรที่สำคัญของประเทศจนถึงปัจจุบันมีการขุดคลองซอยร่วม 200 คลอง และก็มีเมื่อนำพืชผลทางเกษตรมาขายกันตลอดปี

ครั้นต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงเสด็จประพาสต้น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2447 และทรงพระราชดำริจัดการปกครองให้ตั้งมณฑลขึ้นต่อกระทรวงมหาดไทย มีการตั้งเมืองและอำเภอต่าง ๆ อีกมาก อำเภอเมือง

ครั้นต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงเสด็จประพาสต้น อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2447 และทรงพระราชดำริจัดการปกครองให้ตั้งมณฑลขึ้นต่อกระทรวงมหาดไทย มีการตั้งเมืองและอำเภอต่าง ๆ อีกมาก อำเภอเมืองหนึ่งของเมืองราชบุรี ตั้งขึ้นใกล้คลองดำเนินสะดวกจึงเรียกชื่อว่า อำเภอดำเนินสะดวก (พระครูสิริวรรณวิวัฒน์, 2536)

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความน่าสนใจอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมีพ่อค้า และแม่ค้าพายเรือขายสินค้า อาหาร พืชผัก ผลไม้และสินค้าที่ระลึก เป็นจำนวนมาก ๆ ตามวิถีไทยโดยธรรมชาติ นับแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เลื่องชื่อระบือไกลและยังครองวิถีชีวิตดั้งเดิมของไทยที่ยังผูกพันและพึ่งพาสายน้ำในการดำเนินชีวิต ตลอดจนสภาพบ้านเรือนมีความเป็นไทยที่น่าสนใจอันเป็นเอกลักษณ์และความภาคภูมิใจของชาวดำเนินสะดวกและของประเทศไทย

ปัจจุบันนี้ ตลาดน้ำแห่งนี้ใหม่เกิดขึ้นจำนวนมากซึ่งทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาถึงความพึงพอใจและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวของตลาดน้ำดำเนินสะดวกและชุมชนริมน้ำเพียงใด มีอะไรบ้างที่เห็นว่าจัดการได้ดีแล้วหรือที่ยังต้องแก้ไขปรับปรุงซึ่งการได้ทราบข้อมูลดังกล่าวของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อตลาดน้ำดำเนินสะดวกอันเป็นแหล่งส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรศึกษา และเกิดความห่วงใยเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะข้อมูลที่ได้จากการศึกษา จะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้เป็นการกำหนดกลยุทธ์ และแนวทางหรือนโยบายเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดน้ำดำเนินสะดวกแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ของประเทศไทยที่มีลักษณะคล้ายกันให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกของนักท่องเที่ยวชาวไทย
- 2.2 เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกของนักท่องเที่ยวชาวไทย
- 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกของนักท่องเที่ยวชาวไทย
- 2.4 เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกของนักท่องเที่ยวชาวไทย
- 2.5 เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกของนักท่องเที่ยวชาวไทย

2.6 เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับความพึงพอใจเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกของนักท่องเที่ยวชาวไทย

2.7 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกกับความพึงพอใจเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกของนักท่องเที่ยวชาวไทย

2.8 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกกับความพึงพอใจเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกของนักท่องเที่ยวชาวไทย

2.9 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย

3. สมมติฐานในการวิจัย

3.1 ลักษณะทางประชากรของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกแตกต่างกัน

3.2 ลักษณะทางประชากรของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่าง มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกแตกต่างกัน

3.3 ลักษณะทางประชากรของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่แตกต่างมีความพึงพอใจต่อตลาดน้ำดำเนินสะดวกแตกต่างกัน

3.4 การรับรู้เกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อตลาดน้ำดำเนินสะดวก

3.5. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกของนักท่องเที่ยวชาวไทย

3.6. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อตลาดน้ำดำเนินสะดวก

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น และเก็บข้อมูลเฉพาะในช่วงเดือน พฤษภาคม-กรกฎาคม 2549

5. นิยามศัพท์

5.1 การเปิดรับข่าวสาร หมายถึง การอ่าน การรับฟัง หรือ การรับชม ข่าวสารทั่วไป ข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ข่าวสารเกี่ยวกับตลาดน้ำดำเนินสะดวกในด้านต่างๆ ได้แก่ สภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว เอกลักษณะเฉพาะถิ่นของตลาดน้ำดำเนินสะดวก การคมนาคมขนส่ง การบริการ สาธารณูปโภคในด้านความพอเพียงและความสะดวก บริการของเรือขายสินค้าที่ระลึก อาหารและพืชผักผลไม้ อรรถาธิบายของคนในชุมชนท้องถิ่น โดยพิจารณาจากความบ่อยครั้งระยะเวลาในการเปิดรับจากสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์พิมพ์ สื่อบุคคล อินเทอร์เน็ต นิตยสาร และวารสาร คู่มือท่องเที่ยว ไปสเตอร์ แผ่นพับ

5.2 การรับรู้ หมายถึง การรับรู้หรือไม่รู้ข้อมูลของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก ได้แก่ สภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว เอกลักษณะเฉพาะถิ่นของตลาดน้ำดำเนินสะดวก การคมนาคมขนส่ง การบริการสาธารณูปโภคในด้านความพอเพียงและความสะดวกบริการของเรือขายสินค้าที่ระลึก อาหารและพืชผักผลไม้ อรรถาธิบายของคนในชุมชนท้องถิ่น

5.3 ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยในลักษณะของความชอบหรือไม่ชอบ ประทับใจหรือไม่ประทับใจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก ในเรื่องการให้ข้อมูลและสื่อที่ใช้ สภาพแวดล้อมทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว เอกลักษณะเฉพาะถิ่นของตลาดน้ำดำเนินสะดวกในส่วนต่างๆ การคมนาคมขนส่ง การบริการสาธารณูปโภคในด้านความพอเพียงและความสะดวก อรรถาธิบายของคนในชุมชนท้องถิ่น

5.4 ตลาดน้ำดำเนินสะดวก หมายถึง แหล่งการค้าขายทางเรือเป็นตลาดการค้าขายและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยตั้งอยู่ในคลองดำเนินสะดวกซึ่งเชื่อมระหว่างแม่น้ำแม่กลองกับแม่น้ำท่าจีน ในเขตอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

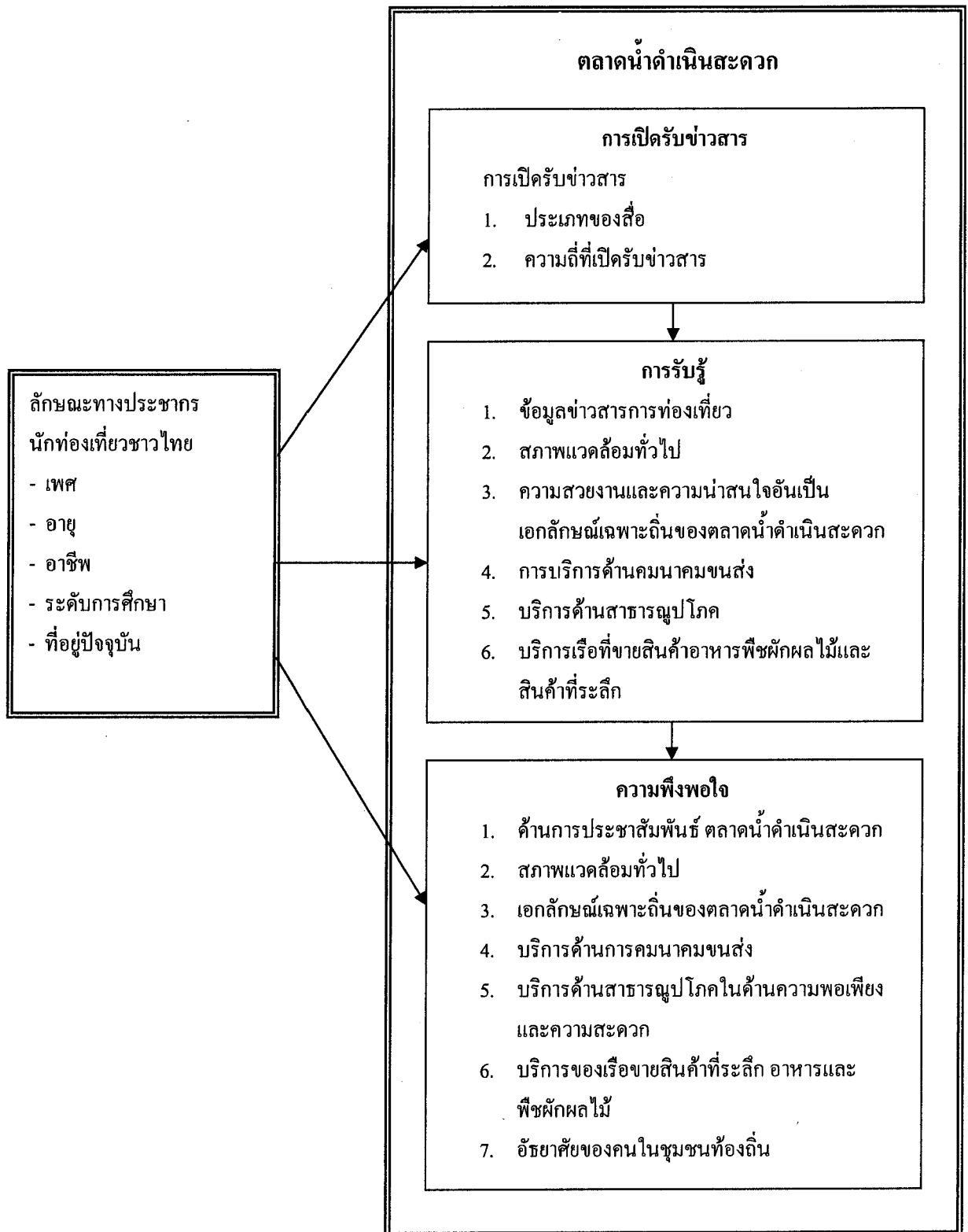
5.5 นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวกทั้งที่เดินทางด้วยตนเองและเลือกเดินทางผ่านบริษัทตัวแทนการท่องเที่ยว

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทราบถึงการเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ และความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวชาว
ไทยต่อตลาดน้ำดำเนินสะดวก

6.2 เป็นแนวทางในการวางแผนประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนิน
สะดวกและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย